КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Вченою радою Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Протокол № 1 від 19.02. 2025 р.
Голова Вченої ради

_____ Наталія КЛІШЕВИЧ

ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЛОГОПЕДІЇ

(назва форми підсумкової атестації)

Спеціальності: 016 Спеціальна освіта
(шифр, назва спеціальності)
Спеціалізації: 016.01 Логопедія
рівня вищої освіти: першого (бакалаврського)
освітньої програми: 016.01.01 Логопедія
(шифр, назва освітньої програми)

Схвалено на засіданні
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол № 2 від 18.02. 2025 р.

Зав. кафедри Олена МАРТИНЧУК

2024-2025 навчальний рік

Зміст

Пояснювальна записка		3
Розділ І. Перелік результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою		5
Розділ ІІ. Методика та форма проведення атестаційного екзамену		10
Розділ ІІІ. Перелік тем (питань), що виносяться на екзамен		11
Загальна і спеціальна педагогіка з історією		11
Загальна і спеціальна психологія		13
Інклюзивна освіта		14
Спеціальні методики розвитку мовлення з логоритмікою для дітей раннього і дошкільного віку		15
Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення		16
Логопедія	дислалія, фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення	17
	затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення	17
	ринолалія, дизартрія	17
	алалія	18
	заїкання, порушення темпо-ритмічної складової мовлення	19
	набуті розлади мовлення та комунікації	20
Стратегії подолання труднощів у навчальній діяльності (дислексія, дисграфія)		20
Фонопедія з тренінгом емісії голосу логопеда		21
Розділ ІV. Критерії оцінювання		22
Розділ V. Перелік рекомендованих джерел		24

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму атестаційного екзамену складено відповідно до пункту 6.3 «Положення про організацію освітнього процесу в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка (зі змінами внесеними згідно з рішенням Вченої ради Університету від 26 грудня 2024 року (протокол № 15) введеним в дію наказом від 26.12.2024 № 986), «Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка» (рішення Вченої ради Університету від 25 квітня 2024 року, протокол № 6, введене в дію наказом від 25.04.2024 року № 377), з урахуванням Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 16.06.2020 № 799) та освітньо-професійної програми 016.01.01 «Логопедія» (нової редакції), затвердженої рішенням Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка від 17.06.2021, протокол № 6 (введено в дію з 01.09.2021, наказ від 17.06.2021 № 432).

Атестація здобувачів вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта за освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія проводиться після завершення навчання за першим освітнім ступенем «бакалавр» з метою визначення відповідності результатів навчання здобувачів вищої освіти вимогам освітньої програми та професійно-педагогічної готовності майбутніх фахівців до виконання своїх професійних обов'язків. Специфіка підготовки бакалаврів ґрунтується на інтеграції навчальних програм, спрямованих на забезпечення високої ефективності майбутньої професійної діяльності у закладах освіти та реабілітації.

Атестація здійснюється екзаменаційною комісією (ЕК). До компетенції ЕК належить:

– перевірити та оцінити якість теоретичної та професійно-практичної підготовки випускників, встановити її відповідність вимогам ОПП підготовки випускника першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;

– за результатами атестації прийняти рішення про присудження здобувачам відповідного ступеня вищої освіти та видачу/відмову у видачі випускникам дипломів (звичайних або з відзнакою);

– проаналізувати якість освітньої діяльності в університеті та розробити пропозиції щодо подальшого поліпшення якості підготовки фахівців зі спеціальної освіти, зокрема у галузі логопедії.

Програма атестаційного екзамену зі спеціальної освіти та логопедії передбачає дотримання співвідношення теоретичного компонента, що проявляється у визначенні рівня сформованості базових знань та уявлень у галузі спеціальної педагогіки, спеціальної психології, інклюзивної освіти, логопедії, спеціальних методик розвитку мовлення з логоритмікою для дітей раннього і дошкільного віку, спеціальних методик навчання дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення, та практичного, який передбачає володіння уміннями і навичками забезпечення корекційно-педагогічного супроводу освітнього процесу в спеціальних закладах

дошкільної та загальної середньої освіти і закладах освіти з інклюзивним навчанням.

Атестація випускників першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта проводиться у формі тестування.

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи оцінок : «A», «B», «C», «D», «E», «FX», «F»). Виконання всіх екзаменаційних завдань з атестаційного екзамену є обов'язковим. Рішення ЕК про оцінку результатів складання екзамену приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів Голова комісії має вирішальний голос. Перескладання екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється. Здобувач вищої освіти, який не склав атестаційний екзамен, або не з'явився на нього без поважних причин, наказом Ректора відраховується з університету як такий, що не пройшов атестації.

РОЗДІЛ І
ПЕРЕЛІК РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ВИЗНАЧЕНИХ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ

Головним завданням екзамену є перевірка сформованості загальних і фахових компетентностей, а також результатів навчання студентів відповідно до освітньо-професійної програми 016.01.01 «Логопедія» (нової редакції), затвердженої рішенням Вченої ради Київського університету імені Бориса Грінченка від 17.06.2021, протокол № 6 (введено в дію з 01.09.2021, наказ від 17.06.2021 № 432), і навчального плану за визначеними критеріями.

Метою атестаційного екзамену є перевірка рівня сформованості у студентів таких компетентностей:

ЗК-1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8 Здатність працювати в команді.

ЗК-9 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК-1 Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2 Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3 Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4 Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6 Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7 Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8 Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9 Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10 Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11 Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12 Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13 Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14 Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15 Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СКУ-17 Здатність до реалізації базових знань про клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму при типовому та порушеному розвитку; особливості центральної нервової системи та вищих психічних функцій осіб з порушеннями мовлення для забезпечення ефективного логопедичного впливу на розвиток їхньої мовленнєвої діяльності у різні вікові періоди.

СКУ-18 Здатність до інтеграції та реалізації знань про закономірності та особливості мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; взаємозв'язок мовлення, мислення і свідомості; психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності як основи реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

СКУ-19 Здатність використовувати у професійній діяльності знання про причини, механізми, структуру, симптоматику дислалії, ринолалії, дизартрії, порушень голосу, затримка мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичний недорозвиток, загальний недорозвиток мовлення, порушень

темпо-ритмічної складової мовлення, алалії, труднощів у навчальній діяльності (дисграфії, дислексії, дискалькулії), набутих розладів мовлення та спілкування.

СКУ-20 Здатність здійснювати оцінювання (діагностику) рівня сформованості мовленнєвих функцій та мовленнєвої діяльності; аналізувати та систематизувати одержані результати у процесі складання психолого-педагогічного та логопедичного висновку.

СКУ-21 Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про методики, технології і засоби корекційно-розвивального впливу на психомоторний, когнітивний та мовленнєвий розвиток осіб з порушеннями мовлення.

РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосувати у професійній діяльності знання про методики,

технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН 15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РНУ 18. Застосовувати у професійній діяльності базові знання про клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму при типовому та порушеному розвитку; особливості діяльності центральної нервової системи та вищих психічних функцій; визначення локалізації мовленнєвих зон кори головного мозку та механізми порушень при їх ураженні для забезпечення ефективного логопедичного впливу при дизонтогенезі у різні вікові періоди.

РНУ 19. Інтегрувати у професійну діяльність знання про закономірності та особливості мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; взаємозв'язок мовлення, мислення і свідомості; психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності для реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

РНУ 20. Знати та розуміти причини, механізми, структуру, симптоматику дислалії, ринолалії, дизартрії, порушень голосу, затримки мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичного недорозвитку, загального недорозвитку мовлення, порушень темпо-ритмічної складової мовлення, алалії, труднощів у навчальній діяльності (дисграфія, дислексія, дискалькулія), набутих розладів мовлення та спілкування.

РНУ 21. Добирати та застосовувати методики психолого-педагогічного і логопедичного обстеження осіб з порушеннями мовлення, визначати стан сформованості мовлення у різні вікові періоди; рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів, визначати на основі їх

інтерпретації особливі освітні потреби дітей та формулювати психолого-педагогічний та логопедичний висновок.

РНУ 22. Добирати й застосовувати у професійній діяльності методики, технології, засоби логопедичного впливу та реабілітації осіб з порушеннями мовлення у різні вікові періоди для здійснення корекційно-розвивального впливу на психомоторний, когнітивний та мовленнєвий розвиток осіб з різними мовленнєвими порушеннями.

РНУ 23. Розуміти важливість відповідального ставлення до здоров'я та уміти раціонально використовувати ресурси особистості.

РНУ 24. Уміти вирішувати проблеми та приймати рішення у складних практичних ситуаціях, демонструючи лідерські якості та навички ефективної командної взаємодії.

РНУ 25. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РОЗДІЛ ІІ
МЕТОДИКА ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Отримання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта, освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія базується на визначенні рівня підготовки випускників із дисциплін циклу з формування фахових компетентностей відповідного навчального плану.

Чинним навчальним планом передбачена така форма атестації здобувачів вищої освіти:

Спеціальність, освітній рівень	Форма державної атестації
016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма 016.01.01 Логопедія перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Атестаційний екзамен зі спеціальної освіти та логопедії

Питання до атестаційного екзамену зі спеціальної освіти та логопедії відповідають змісту робочих програм навчальних дисциплін, які виносяться на атестацію.

На атестаційний екзамен зі спеціальної освіти та логопедії виноситься зміст таких навчальних дисциплін:

– «Загальна і спеціальна педагогіка з історією»;
– «Загальна і спеціальна психологія»;
– «Інклюзивна освіта»;
– «Спеціальні методики розвитку мовлення з логоритмікою дітей раннього і дошкільного віку»;
– «Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення»;
– «Логопедія (дислалія, фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення)»;
– «Логопедія (затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення)»;
– «Логопедія (ринолалія, дизартрія)»;
– «Логопедія (алалія)»;
– «Логопедія (заїкання, порушення темпу мовлення)»;
– «Стратегії подолання труднощів у навчальній діяльності (дисграфія, дислексія)»;
– «Логопедія (набуті розлади мовлення та комунікації)»;
– «Фонопедія з тренінгом емісії голосу логопеда».

Форма проведення – тестування.
Тривалість екзамену – 1 год. 20 хв.

РОЗДІЛ ІІІ
ПЕРЕЛІК ТЕМ (ПИТАНЬ), ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА АТЕСТАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЛОГОПЕДІЇ

ЗАГАЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ІСТОРІЄЮ

Педагогіка у структурі сучасних наук. Основні категорії педагогіки (освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток). Структура та основні галузі педагогіки. Загальні закономірності розвитку і соціалізації особистості. Біологічні та соціальні чинники та закони психічного розвитку особистості. Вікова періодизація психічного розвитку особистості (за Е. Еріксоном). Гра, навчання, праця як види діяльності.

Дидактика як теорія освіти і навчання. Процес навчання. Базові принципи навчання. Зміст освіти в сучасній школі. Методи навчання. Засоби навчання. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Контроль навчання. Види педагогічних технологій. Педагогіка партнерства.

Виховання особистості. Сутність і структура процесу виховання. Принципи процесу виховання. Зміст процесу виховання. Методи виховання. Форми організації процесу виховання.

Спеціальна педагогіка як галузь педагогічної науки про навчання, виховання, розвиток і соціалізацію осіб з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Галузі спеціальної педагогіки. Сучасна термінологія в умовах оновленої гуманістичної парадигми спеціальної педагогіки. Принципи організації освітнього процесу для дітей з ООП. Форми організації процесу навчання для осіб з ООП. Специфіка використання методів навчання в освітньому процесі для дітей з ООП. Сучасні підходи до практики оцінювання навчальних досягнень осіб з ООП.

Теоретичні засади спеціальної педагогіки (дефектології): концепція про загальні та специфічні закономірності психічного розвитку в онтоґенезі та дизонтоґенезі, теорія про структуру порушеного розвитку, концепція про провідну роль навчання в розвитку дитини.

Періодизація становлення та розвитку системи освіти осіб з ООП на теренах України (за О.М. Таранченко): період формування системи церковної благодійності в закладах при церквах і монастирях (І період: Х – перша половина ХІХ ст.), період філантропічного благочинництва та відкриття перших приватних закладів для різних категорій дітей з порушеннями розвитку (ІІ період: перша половина ХІХ – початок ХХ ст.), період законодавчо-нормативного та організаційного оформлення системи освіти осіб з порушеннями розвитку; оформлення діагностичних підходів та відповідної практики відбору дітей до закладів освіти; започаткування унікальної практики спільного навчання дітей з порушеннями розвитку з однолітками з нормотиповим розвитком (ІІІ період: початок ХХ –до 30-х років ХХ ст.), період уніфікації освіти; оформлення спеціальної системи освіти осіб з порушеннями розвитку; науково-теоретичне обґрунтування диференційованого навчання різних категорій дітей з порушеннями розвитку

та практичне впровадження їх у відповідних закладах освіти (IV період: 30-ті -50-ті роки XX ст.), період розширення мережі закладів системи спеціальної освіти; наукове вдосконалення підходів навчання та корекції розвитку, з урахуванням нових технічних досягнень (V період: 50-ті – 90-ті роки XX ст), період розбудови національної системи освіти; перегляд концептуальних підходів щодо освіти осіб з ООП; впровадження інклюзивної практики (VI період: 90-ті роки XX ст. – сучасність).

Сучасні підходи до визначення категорій освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. Інноваційна вітчизняна концепція визначення освітніх труднощів (2021). Категорії (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами: інтелектуальні, функціональні (функціонально-мовленнєві, функціональні зорові, функціональні слухові), навчальні, фізичні, соціоадаптаційні / соціокультурні труднощі.

Поняття про особливі освітні потреби, види ООП: 1) ООП, пов'язані з особливою організацією освітнього процесу; 2) ООП, пов'язані з адаптацією / модифікацією змісту загальної освітньої програми; 3) ООП, пов'язані з адаптацією способів подання навчального матеріалу; 4) ООП, пов'язані з адаптацією способів оцінювання навчальних досягнень; 6) ООП, пов'язані з подоланням труднощів у розвитку, соціалізації та адаптації.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб з функціональними слуховими труднощами (порушеннями слуху). Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з функціональними слуховими труднощами. Сутність стратегій втручання при порушеннях слуху. Система освіти дітей з функціональними слуховими труднощами.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб з функціональними зоровими труднощами (порушеннями зору). Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з функціональними зоровими труднощами. Сутність стратегій втручання при порушеннях зору. Система освіти дітей з функціональними зоровими труднощами.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб з функціонально-мовленнєвими порушеннями (порушеннями мовленнєвого розвитку). Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з функціонально-мовленнєвими порушеннями. Сутність стратегій втручання при порушеннях мовленнєвого розвитку. Система логопедичної допомоги і закладів освіти для дітей з функціонально-мовленнєвими порушеннями.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб з інтелектуальними труднощами (порушеннями інтелектуального розвитку та затримкою психічного розвитку). Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з інтелектуальними труднощами. Сутність стратегій втручання при порушеннях інтелектуального розвитку. Загальне поняття про граничні форми порушення інтелектуального розвитку. Типологія затримок психічного розвитку. Система освіти дітей з інтелектуальними труднощами.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб з навчальними труднощами (обмеження або своєрідність перебігу писемного

виду діяльності, математичних дій). Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з навчальними труднощами. Сутність стратегій втручання при порушеннях писемного мовлення, математичних дій (дислексії, дисграфії, дискалькулії). Система освіти дітей з навчальними труднощами.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб з фізичними труднощами. Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з дитячим церебральним порушенням. Сутність стратегій втручання при дитячому церебральному порушенні. Система освіти дітей з фізичними труднощами.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб із соціоадаптаційними (поведінковими) труднощами. Ознаки синдрому дефіциту уваги та гіперактивності: зниження уваги, гіперактивність та імпульсивність. Особливості навчання, виховання і розвитку дітей із соціоадаптаційними (поведінковими) труднощами. Сутність стратегій втручання при порушеннях поведінки. Система освіти дітей із соціоадаптаційними (поведінковими) труднощами.

Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб із соціоадаптаційними труднощами (труднощами соціальної комунікації та соціальної взаємодії). Особливості навчання, виховання, розвитку і соціалізації дітей з розладами аутистичного спектра. Сутність стратегій втручання при розладах аутистичного спектра. Система освіти дітей із соціоадаптаційними труднощами (труднощами соціальної комунікації та соціальної взаємодії).

Поняття про складні порушення. Закономірності та особливості розвитку і функціонування осіб зі складними порушеннями. Загальна характеристика дітей зі складними порушеннями. Сутність стратегій втручання при складних порушеннях. Система освіти дітей із складними порушеннями.

ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Предмет, завдання та принципи спеціальної психології. Загальні та пояснювальні принципи спеціальної психології (за В.В. Кобильченком). Сучасна термінологія спеціальної психології. Сутність феномену порушення розвитку (онтогенез та дизонтоґенез). Структура порушеного розвитку. Чинники порушень психічного розвитку. Класифікація порушень психічного розвитку. Компенсація, корекція та реабілітація як категорії спеціальної психології. Концепція депривованої особистості. Депривація як причина та наслідок порушення розвитку.

Загальна характеристика психічного розвитку дітей з функціональними зоровими труднощами (порушеннями зору). Вплив на особистість зорової депривації. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з функціональними слуховими труднощами (порушеннями слуху). Вплив на особистість слухової депривації. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з функціонально-мовленнєвими порушеннями (порушеннями мовлення). Вплив на особистість комунікативної депривації. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з фізичними труднощами (дитячий

церебральний параліч). Сутність порушення опорно-рухового апарату (дитячий церебральний параліч). Вплив на особистість рухової депривації. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з інтелектуальними труднощами (порушеннями інтелектуального розвитку та затримкою психічного розвитку). Сутність порушення інтелектуального розвитку. Ступені порушення інтелектуального розвитку. Вплив на особистість когнітивної депривації. Сутність затримки психічного розвитку. Класифікація дітей із затримкою психічного розвитку. Загальна характеристика психічного розвитку дітей із соціоадаптивними труднощами. Сутність розладів аутистичного спектра. Базові діагностичні критерії аутизму. Вплив на особистість соціальної депривації.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

Освітня інтеграція: концептуальні рамки. Концепція нормалізації та теорія включення як підґрунтя для забезпечення рівних шансів у навчанні, вихованні та розвитку для всіх дітей. Середовище, дружнє для дитини, у межах концепції ЮНІСЕФ. Підходи до освіти: особливості традиційного та інклюзивного підходів до освіти. Соціальна, медична та біопсихосоціальна моделі розуміння інвалідності. Інклюзивна освіта: основні принципи, переваги, наявні виклики.

Основні міжнародні документи у галузі прав людини, міжнародне законодавство у сфері освіти дітей з особливими освітніми потребами: Конвенція ООН про права дитини, Конвенція ООН про права людей з інвалідністю. Досвід упровадження інклюзивної освіти у західноєвропейських системах загальної середньої освіти.

Національне законодавство у сфері освіти дітей з особливими освітніми потребами. Освітні законодавчі документи України у сфері освіти та соціального захисту. Сучасна освітня нормативно-правова база інклюзивної освіти. Безбар'єрність та інклюзивність. Упровадження інклюзивної освіти у межах реалізації Концепції «Нова українська школа». Формування безпечного освітнього середовища та надання індивідуальної підтримки особам з ООП у воєнний та повоєнний час. Цінності інклюзивної освіти.

Характеристика державних освітніх структур і закладів, які забезпечують освіту дітей з ООП в Україні. Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти. Діяльність інклюзивно-ресурсних центрів в Україні.

Доступність і концепція універсального дизайну як важливі умови забезпечення інклюзивної освіти. Основні підходи до застосування концепції універсального дизайну в освіті. Особливості інклюзивного освітнього середовища, його зміст, структура і роль у формуванні особистості дітей.

Поняття про психолого-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному освітньому просторі. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги. Склад та функції

міждисциплінарної команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами у закладі загальної середньої та дошкільної освіти. Особливості організації освітнього процесу в закладі освіти з інклюзивним навчанням: розроблення і реалізація індивідуальної програми розвитку, надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг, створення інклюзивного освітнього середовища, подолання бар'єрів на шляху організації та впровадження інклюзивного навчання, професійне співробітництво в закладі освіти з інклюзивним навчанням.

Основні завдання та роль асистента вчителя. Функції асистента вчителя: організаційні, навчально-розвивальні, діагностичні, прогностичні, консультативні. Педагогічна етика. Компетентності асистента вчителя: знання, уміння, особистісні характеристики. Формування ефективних стосунків між учителем та асистентом учителя. Роль асистента вчителя у забезпеченні навчальних та інших потреб учнів. Порівняння обов'язків учителя та асистента вчителя. Специфіка співробітництва різних фахівців у закладі освіти з інклюзивним навчанням. Місце вчителя-логопеда у структурі професійного співробітництва.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ З ЛОГОРИТМІКОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Компетентнісний підхід до розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Розвиток мовлення дитини як один із основних освітніх напрямів Державного стандарту дошкільної освіти (Базового компоненту дошкільної освіти).

Методи, прийоми, засоби формування мовленнєвої компетентності у дітей із мовленнєвими труднощами. Специфіка занять з розвитку мовлення дітей із мовленнєвими труднощами.

Методика формування домовленнєвих умінь та навичок у дітей раннього віку з мовленнєвими труднощами. Створення безпечного середовища для формування домовленнєвих і мовленнєвих умінь та навичок у дітей раннього віку з мовленнєвими труднощами. Напрямки роботи з батьками дітей раннього віку з мовленнєвими труднощами щодо формування мовленнєвої, комунікативної та художньо-мовленнєвої компетентностей.

Методи, прийоми та зміст логопедичної роботи з формування фонетичного, лексичного та граматичного складників мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з формування фонетичного, лексичного, граматичного складників мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Методика формування комунікативної компетентності і діалогічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з формування комунікативної компетентності і діалогічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Методика формування художньо-мовленнєвої компетентності і

монологічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з формування художньо-мовленнєвої компетентності і монологічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Методика логопедичної роботи з підготовки до навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з підготовки до навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Використання ІКТ, логоритміки та ігрових технологій у методиці розвитку мовлення дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення як окремі навчальні предмети в закладі освіти, їх суть та зміст. Предмет і завдання спеціальних методик.

Зміст навчальних програм (з української мови, читання (літературне читання), математики, я досліджую світ) у спеціальній школі для дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення відповідно до реалізації Концепції «Нова українська школа». Оцінювання навчальних досягнень учнів: мета та цілі у сучасній школі. Методологічні основи спеціальних методик навчання (методи, засоби і прийоми навчання) з урахуванням Концепції «Нова українська школа». Календарне планування та особливості його реалізації в спеціальній школі для дітей із тяжкими порушеннями мовлення.

Навчальний предмет «Українська мова» в межах початкової ланки освіти: сутність та структура (мета, завдання, змістові лінії та очікувані результати). Навчальний предмет «Літературне читання» у межах початкової ланки освіти. Ключові елементи змісту методики: мета, завдання, змістові лінії, очікувані результати навчання здобувачів освіти. Особливості навчання з предметів «Українська мова» та «Літературне читання» дітей молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами. Врахування специфіки опанування писемною продукцією учнями початкової ланки освіти під час опанування шкільних знань та труднощі у їх засвоєнні знань молодшими школярами з мовленнєвими труднощами. Врахування специфіки опанування писемною продукцією учнями.

Навчальний предмет «Математика» у межах початкової ланки освіти. Ключові елементи змісту методики: мета, завдання, змістові лінії та очікувані результати навчання. Особливості опанування дітьми молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами шкільних знань з предмета у 1-2 та 3-4 класах.

Навчальний предмет «Я досліджую світ» у межах початкової ланки освіти. Ключові елементи змісту методики: мета, завдання, змістові лінії, очікувані результати. Особливості вивчення шкільного предмета «Я

досліджую світ» дітьми молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами у 1-2 та 3-4 класах в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Труднощі у засвоєнні знань з предмета.

ЛОГОПЕДІЯ (ДИСЛАЛІЯ, ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

Визначення дислалії. Причини, форми та види порушень звуковимови. Механізми порушень сенсорного та сенсомоторного компонента звуковимови. Причини та механізми порушень вимови голосних звуків. Причини та механізми порушень вимови приголосних звуків.

Комплексне обстеження та оцінювання рівня сформованості звуковимови. Стратегії логокорекційної роботи з подолання порушень вимови голосних та приголосних звуків. Стратегії логопедичної роботи з подолання порушень сенсорного та сенсомоторного компонента звуковимови. Диференційна діагностика порушень звуковимови.

Механізми порушень сенсорного та перцептивного рівнів слухового сприймання. Механізми порушень фонетико-фонематичних процесів. Діагностика немовленнєвого та мовленнєвого слухового ґнозису. Діагностика фонематичних процесів. Стратегії логопедичної роботи з подолання порушень фонетико-фонематичної складової мовлення.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАГАЛЬНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

Загальний недорозвиток мовлення в розрізі сучасних логопедичних досліджень. Етіологія та механізми загального недорозвитку мовлення. Особливості розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення.

Сучасні погляди на рівні функціонування мовлення при загальному недорозвитку мовлення. Особливості сформованості фонетико-фонематичної, лексико-граматичної складових мовлення, зв'язного мовлення та немовленнєвих функцій у дітей дошкільного віку. Диференційна діагностика загального недорозвитку мовлення від інших труднощів у розвитку.

Сучасні стратегії логокорекційної роботи щодо подолання загального недорозвитку мовлення.

ЛОГОПЕДІЯ (РИНОЛАЛІЯ, ДИЗАРТРІЯ)

Мовленнєвий апарат (центральний та периферійний відділи) та його функціонування при вроджених аномаліях будови артикуляційного апарату. Сучасні погляди на стан проблеми «особливості будови артикуляційного апарату»: ринолалія, вроджені незрощення губи та/або піднебіння, орофаціальні щилини, ринофонія. Етіологічні чинники (причини) виникнення мовленнєвих труднощів. Основна симптоматика мовленнєвих розладів.

Сучасні погляди на основні форми та види ринолалії з логопедичної та медичної точок зору. Класифікація ринолалії (класична та медична). Загальний розвиток дітей з вродженими особливостями будови

артикуляційного апарату: мовленнєва, психологічна, сенсорна сфера; проблеми з харчуванням; стоматологічні труднощі тощо.

Актуальні методики, технології та засоби логопедичного впливу на осіб з вродженими особливостями будови артикуляційного апарату в доопераційний та післяопераційний періоди. Основні напрямки корекційно-розвивального впливу на дитину.

Онтогенез мовлення у контексті психомоторного розвитку організму дитини. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики: взаємозв'язок загальної та мовленнєвої моторики в умовах звичайного розвитку та за наявності його особливостей; роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини (моделі ДЦП, диспраксії). Нейродинаміка та умови створення позитивних нейродинамічних змін як основи компенсації. Поняття про дизартрію, анартрію. Короткі відомості з проблеми вивчення дизартрії в теорії та практиці логопедії. Характеристика ступенів прояву та різновидів неврологічної патології як основи виникнення дизартрії. Основні особливості розвитку при дизартрії (структура порушення). Класифікації дизартрії.

Визначення функціонально-мовленнєвих труднощів: обстеження артикуляційного апарату, мімічної мускулатури, звуковимови та лексико-граматичного ладу мовлення, просодичних компонентів мовлення, фонематичних процесів, читання та письма; виявлення легких дизартричних розладів; особливості кваліфікації складних поєднаних порушень, динамічного праксису; просторового, конструктивного праксису; праксису пози руки; вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму.

Принципи, задачі і методи надання допомоги при дизартрії. Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні функціонально-мовленнєвих труднощів при дизартрії. Нормалізація м'язового тонусу. Формування моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу. Формування просодичної сторони мовлення. Формування фонетичної, лексико-граматичної сторони мовлення. Формування сенсорних та психічних функцій. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії. Зміст, методи і прийоми логопедичної роботи з усунення легких дизартричних проявів. Подолання гіперсалівації, гальмування гіперкінезів, нормалізація тонусу м'язів засобами масажу, розвиток дихання, артикуляційної моторики, рухів кисті руки, ритмізація загальної та дрібної моторики, міогімнастика.

ЛОГОПЕДІЯ (АЛАЛІЯ)

Визначення алалії. Причини, механізми алалії. Нейромоторні та нейросенсорні мозкові механізми сенсорної та моторної алалії. Основні наукові напрями вивчення алалії на сучасному етапі. Класифікації алалій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, психологічним, лінгвістичним, психолінгвістичним). Структура порушеного розвитку при алалії.

Основні форми алалії (моторна, сенсорна), форми моторної алалії (аферентна та еферентна, змішана). Поняття моторної (експресивної) алалії. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією. Діагностика дітей із алалією.

Визначення рівнів функціонально-мовленнєвих труднощів та рівнів підтримки дітей з алалією. Характеристика функціонально-мовленнєвих труднощів у дітей з алалією відповідно до п'яти ступенів прояву.

Стратегії логокорекційної роботи з подолання моторної та сенсорної алалії. Диференційна діагностика алалії від інших станів.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАЇКАННЯ, ПОРУШЕННЯ ТЕМПО-РИТМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ)

Психофізіологічні механізми ритмічної організації мовлення при порушеннях мовлення. Етіологія та патогенез темпо-ритмічних порушень у дітей та підлітків.

Комплексне обстеження та оцінювання рівня сформованості моторного й мовленнєвого ритмів в осіб із різним дизонтоґенезом. Етіологія та класифікація темпо-ритмічних порушень мовлення. Диференціальна діагностика темпо-ритмічних порушень.

Сучасне визначення порушення темпу й ритму мовлення та механізми їх виникнення (брадилалія, тахілалія, баттаризм, полтерн, клаттерінг). Сучасні погляди на сутність заїкання та його класифікація. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Фізіологія заїкання. Симптоматика заїкання. Диференціальна діагностика різних форм заїкання.

Система та напрями логопедичного впливу при порушеннях темпу й ритму мовлення. Основні принципи роботи з дошкільниками/молодшими школярами/підлітками: режим, лікувальні заходи, логопедичні заняття, логоритмічні ігри й вправи, загальнооздоровчі заходи. Сучасні методики й нейротехнології подолання заїкання у дітей та підлітків. Методика проведення логопедичних занять з особами із заїканням. Диференційований підхід до проведення логоритмічних занять.

Комплексні системи реабілітації осіб, які заїкаються. Роль родини в розвитку мовлення особи, яка заїкається.

Особливості груп/класів спеціальних закладів освіти, де виховуються/навчаються особи із заїканням та іншими темпо-ритмічними порушеннями. Планування освітньо-корекційної роботи з особами із заїканням у закладах з інклюзивним навчанням.

Особливості організації домашнього режиму для особи, яка заїкається. Профілактика заїкання. Попередження рецидивів заїкання. Підтримання осіб із заїканням в умовах стресу, ведення воєнних дій в Україні та наслідків стресових ситуацій.

ЛОГОПЕДІЯ (НАБУТІ РОЗЛАДИ МОВЛЕННЯ ТА КОМУНІКАЦІЇ)

Набуті розлади мовлення та комунікації у дітей, дорослих і осіб похилого віку. Визначення афазії. Причини та механізми варіативності форм афазії. Класифікація афазії за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазії, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма). Прояви системного, поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні). Різні ступені прояву афатичних порушень. Характеристика немовленнєвих симптомів. Стан рухових, слухових, зорових функцій.

Принципи організації комплексної допомоги особам з афазією. Зміст та структура логопедичного обстеження осіб з афазією. Етапи діагностичного обстеження при афазії. Діагностика функції розуміння слів. Варіанти сенсорної афазії. Діагностика вимовної сторони мовлення. Варіанти моторної афазії. Діагностика функції називання предметів. Варіанти амнестичної афазії. Діагностика функції словозміни. Варіанти семантичної афазії. Діагностика зв'язного мовлення. Варіанти динамічної афазії. Диференційна діагностика різних форм афазії. Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах.

Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювальної роботи при афазії. Загальна організація і методи корекційно-відновлювальної роботи. Організація, зміст і методика роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу. Стимулювання розуміння мовлення на слух на ранньому етапі відновлення. Розгальмування і стимулювання експресивного мовлення при моторній афазії. Попередження виникнення та усунення різних патологічних симптомів. Корекційно-педагогічна робота при аферентній моторній афазії, еферентній моторній афазії, акустико-гностичній афазії, акустико-мнестичної афазії, семантичної афазії, динамічній афазії.

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (дислексія, дисграфія)

Концепція визначення труднощів у навчальній діяльності: історія виникнення поняття "learning difficulties (труднощі у навчанні)/specific learning difficulties (специфічні труднощі у навчанні)/ learning disabilities (труднощі у навчанні/вади навчання)". Характеристика труднощів у навчальній діяльності (дислексія, дисграфія, дизорфографія, дискалькулія). Симптоматика прояву труднощів у навчальній діяльності (читанні, письмі, математиці). Сутність понять «дислексія/алексія», «дисграфія/аграфія», «дизорфографія», «дискалькулія/акалькулія». Технологія виявлення труднощів у навчальній діяльності (дислексії, дисграфії, дизорфографії, дискалькулії) та оцінювання ступеня їхнього прояву: вивчення читацької, писемної продукції, результатів виконання математичних завдань; встановлення причини та механізму виникнення навчальних труднощів

(моніторинг стану сформованості усного мовлення (звуковимова, лексика, граматика, зв'язне мовлення); вищих психічних функцій, психічного процесу сприймання, мисленнєвих операцій, способів обробки інформації (сукцесивного, симультанного) слухової, зорової, моторної модальностей; особистісних якостей дитини та її поведінки; співставлення отриманих даних з помилками, що притаманні усім видам означеної навчальної продукції учнів та формулювання фінального висновку.

Стратегії подолання помилок читання у дітей з дислексією. Стратегія подолання фонемографічних помилок у дітей з дисграфією. Стратегія подолання графічних та оптико-просторових помилок у дітей з дисграфією. Стратегія подолання морфологічних та синтаксичних помилок у дітей з дизорфографією. Психологічна основа засвоєння математичних знань. Стратегії подолання помилок виконання математичних завдань у дітей з дискалькулією.

ФОНОПЕДІЯ З ТРЕНІНГОМ ЕМІСІЇ ГОЛОСУ ЛОГОПЕДА

Анатомо-фізіологічні механізми голосоутворення. Елементарна схема голосоутворення. Класифікація голосу та техніки голосоутворення. Вимоги до якості голосу у осіб різних професій.

Фонопедія як наука. Онтогенез голосу: від народження до старості. Механізми порушень голосоутворення та класифікація порушень голосу.

Комплексне обстеження та оцінювання стану голосової функції у осіб із різним дизонтоґенезом. Скринінг голосової функції.

Функціональні порушення голосу: механізми, симптоматика, патогенез. Психогенні порушення голосу: механізми, симптоматика, патогенез. Органічні порушення голосу: загальна характеристика механізмів порушення. Порушення структури резонаторних порожнин.

Логопедичні стратегії супроводу осіб із порушенням голосової функції. Комплексний підхід до відновлення голосу в осіб із голосовими порушеннями різного генезу. Фонопедичні заняття та їх особливості із особами різних вікових категорій. Міждисциплінарний підхід до роботи з голосом та голосовими дисфункціями, використання цифрових технологій. Голосова терапія та реабілітація голосу як напрями роботи логопеда.

Емісія професійного голосу логопеда, його гігієна та профілактика порушень. Гігієна голосу дітей і дорослих. Тренувальні вправи для голосу логопеда та способи його відновлення.

РОЗДІЛ IV
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Тест розміщено в системі електронного навчання Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Тест складається з 30 запитань-тестів різного ступеня складності та 1 запитання-есе (практичний кейс).

Правильна відповідь оцінюється залежно від рівня складності запитання, а саме:

запитання рівня А – 15 простих запитань (багатоваріантне питання, де необхідно обрати правильну відповідь), за кожну правильну відповідь студент отримує 1 бал;

запитання рівня Б – 15 запитань середнього рівня складності (встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень, встановлення послідовності, коротка відповідь), за кожну правильну відповідь студент отримує 3 бали;

запитання рівня В – запитання, що передбачає написання есе (складне, пошукове запитання практико-орієнтованого спрямування), за відповідь здобувач може отримати від 0 до 40 балів. У відповіді студента оцінюються:

Критерії оцінювання	Вищий стандарт	Відповідає стандартам	Наближення до стандартів	Нижче стандартів
Критерії оцінювання практичного завдання				
Розкриття цілей і змісту завдання	Творчо та креативно розкрито цілі і зміст стратегій втручання при порушеннях мовлення.	У повному обсязі розкрито цілі і зміст стратегії втручання при порушеннях мовлення.	Цілі і зміст стратегії втручання при порушеннях мовлення розкрито не в повному обсязі.	Неправильно розкрито цілі і зміст стратегії втручання при порушеннях мовлення.
Бали	10-9	8-6	5-3	2-0
Експертність	Демонструє достатнє розуміння методичної та технологічної грамотності у підборі завдань.	Демонструє хороше розуміння методичної та технологічної грамотності у підборі завдань.	Демонструє добре розуміння методичної та технологічної грамотності у підборі завдань.	Демонструє недостатнє розуміння методичної та технологічної грамотності у підборі завдань.
	10-9	8-6	5-3	2-0
Обґрунтованість та аргументованість вибору стратегій втручання	Демонструє високий рівень обґрунтованості та аргументованості вибору стратегій втручання.	Демонструє достатній рівень обґрунтованості та аргументованості вибору стратегій втручання.	Демонструє середній рівень розуміння методичної та технологічної грамотності у підборі завдань.	Демонструє на низькому рівні обґрунтованість та аргументованість вибору стратегій втручання.
Бали	10-9	8-6	5-3	2-0
Якість представлення виконаного завдання, вживання правильної	Здобувач впевнено і ефективно презентує зміст завдання, вживає правильну	Здобувач достатньо впевнено презентує зміст завдання, загалом вживає правильну сучасну професійну	Здобувач не впевнено презентує зміст завдання, у відповіді наявні поодинокі	Здобувач не впевнено презентує зміст завдання, у відповіді наявне вживання

сучасної професійної лексики	сучасну професійну лексику, дає повні розгорнуті відповіді на уточнюючі запитання екзаменаторів за змістом практичного завдання.	лексику, дає достатньо повні розгорнуті відповіді на уточнюючі запитання екзаменаторів за змістом практичного завдання.	випадки вживання неправильної професійної лексики, дає неповні відповіді на уточнюючі запитання екзаменаторів за змістом практичного завдання.	неправильної професійної лексики, дає неправильні відповіді на уточнюючі запитання екзаменаторів за змістом практичного завдання.
Бали	10-9	8-6	5-3	2-0
Всього: max 40 балів				

Питання для тесту обираються через "Випадкове питання" з усіх предметів, які входять до програми екзамену.

Оцінка за тест може складати від 0 (min) балів до 100 (max) балів.

Оцінювання результатів складання атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання та відповідною рейтинговою оцінкою:

Рейтингова оцінка	**Оцінка за 100-бальною шкалою**	**Значення оцінки**
A	**90-100** балів	**Відмінно** – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	**82-89** балів	**Дуже добре** – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	**75-81** балів	**Добре** – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	**69-74** балів	**Задовільно** – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	**60-68** балів	**Достатньо** – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	**35-59** балів	**Незадовільно з можливістю повторного складання** – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	**1-34** балів	**Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу** – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

РОЗДІЛ V
ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗАГАЛЬНА І СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ІСТОРІЄЮ

1. Задорожна-Княгницька Л.В., Тимофєєва І.Б. Загальні основи педагогіки : навч. посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 192 с. URL : https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2109/1/np_zagalni_osnovy.pdf

2. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. К.: ТОВ «АПОТОЛ», 2016. 152 с. URL : https://is.gd/9W1sNF

3. Методичні рекомендації для Інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООР та рівнів підтримки в освітньому процесі / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 200 с. URL : https://ispukr.org.ua/?page_id=8429

4. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2019. 208 с. URL : https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf

5. Основи корекційної педагогіки: навч.-метод. посіб. / С.П. Миронова, О.В. Гаврилов, М.П. Матвєєва; за заг. ред. С.П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 264 с.

6. Спеціальна педагогіка: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін.; за заг. ред. О.В. Мартинчук. К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2018. 364 с. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23200/1/O_Martynchuk_I_Marunenko_K_Lutsko_O_Taran_T_Melnichenko_T_Yezhova_SP_KSPKIO_IL.pdf

7. Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с.

8. Фіцула М.М. Педагогіка. Київ: Академвидав, 2009. 560 с. URL : http://odnorobivka.edu.kh.ua/Files/downloads/Fitsula_M_M_-_Pedagogika_Alma-mater_-_2002.pdf

9. Українська спеціальна педагогіка в персоналіях: навч. посіб. / За ред. В.І. Бондаря, В.М. Синьова. Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2021. 428 с. URL : https://is.gd/4IBaQc

ЗАГАЛЬНА ТА СПЕЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

1. Базима Н.В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом. Харків : Видавництво Ранок. 2022. 144 с.

2. Кобильченко В. Омельченко І. Спеціальна психологія. Київ: Академія. 2020. 224 с.

3. Кобильченко В.В., Омельченко І.М. Феноменологія і типологія біогенної депривації. *Психологія і особистість*. 2022. № 2 (22). С. 225-241. URL :

https://is.gd/EKCtHa.

4. Лісова Л.І. Особливості розвитку пізнавальних процесів у дітей з порушеннями мовлення. *Current methods of improving outdated technologies and methods.* The I International Scientific and Practical Conference January 08-10, 2024, Bilbao, Spain. 2024. С. 328-334. URL : https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2023/11/CURRENT-METHODS-OF-IMPROVING-OUTDATED-TECHNOLOGIES-AND-METHODS.pdf#page=329

5. Методичні рекомендації для Інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООР та рівнів підтримки в освітньому процесі / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 200 с. URL : https://ispukr.org.ua/?page_id=8429

6. Пєтухова І.О., Заушнікова М.Ю. Спеціальна психологія : навчальний посібник. Ірпінь : Державний податковий університет, 2022. 288 с. URL: https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0058426.pdf

7. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. Київ: Видавництво "Фенікс". 2010. 388 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/9001/1/monografiya%20NEW 1.pdf

8. Спеціальна педагогіка і психологія : сучас. термінол. словник / за ред. Л. Прохоренко, В. Засенка. Київ : Генеза, 2024. 272 с. URL : https://ispukr.org.ua/?p=12942&fbclid=IwY2xjawIZtqJleHRuA2FlbQIxMQABHVBxYkBGF3H_WPP6rO_IvQbnqxrZy32gsoXuiC7ZguLc2zmLGn25yjqtUg_aem_AuTC8xmGug_s5GTTOfPzcw

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА

1. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва та ін. Харків: Вид-во «Ранок», 2019. 216 с.

2. Асистент учителя в інклюзивному класі: навч.-метод. посіб. / Н.М. Дятленко, Н.З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю.М. Найда; під заг. ред. М.Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.

3. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб. / Тім Лорман, Джоан Депплер, Девід Харві; пер. з англ. К.: СПД-ФО Парашин І.С., 2010. 296 с.

4. Колупаєва А.А. Діти з особливими потребами та організація їх навчання: навч.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук. К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 273 с.

5. Основи інклюзивної освіти: навч.-метод. посіб. / За заг. ред. А.А. Колупаєвої. К.: «А.С.К.», 2012. 307 с.

6. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навч.-метод. посібник / За заг. ред. М. Порошенко та ін. К. : 2018. 252 с.

7. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навч. посіб. К. : ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf

8. Прохоренко Л.І., Бабяк В.В., Засенко В.В., Ярмола Н.А. Учні початкових класів із особливими освітніми потребами: навчання та супровід: навч.-метод. посіб. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 160 с.

9. Скрипник Т.В., Мартинчук О.В., Супрун Г.В., Криваковська Р.В. Особливості партнерства між фахівцями закладу освіти та батьками дитини з особливими освітніми потребами. *Наукові перспективи*. №6 (24). 2022. С. 528-544. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41603/1/T_Skrypnyk_O_Martynchuk_H_Suprun_R_Kryvakovska_OPMFZOBDOOP_IL.pdf

10. Державна служба якості освіти. Впроваджуємо інклюзію в закладі освіти. 2023. 86 с. URL : https://oplatforma.com.ua/files/news/2023/Inclusia_zaklad_osvity_SURGe_2023_Pedrada.pdf

11. Кабінет Міністрів України. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року. 2024. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80

12. Кабінет Міністрів України. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. 2021. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text

13. Довідник безбар'єрності. 2021. https://bf.in.ua/

14. Martynchuk O., Skrypnyk T., Sofiy N., Bahdanovich Hanssen N. Inclusive education in Ukraine – tension between policy and practice. *Dialogues between Northern and Eastern Europe on the Development of Inclusion.Theoretical and Practical Perspectives* / Edited By Natallia Bahdanovich Hanssen, Sven-Erik Hansén, Kristina Ström. London: Routledge, 2021. P.148-167. URL : https://ebrary.net/185849/education/inclusive_education_ukraine_tension_policy_practice (in English)

15. Martynchuk O., Skrypnyk T., Sofii N., Babych N., Kangas J., Harju-Luukkainen H. Family-Professional Collaboration in Early Childhood Education and Care in Ukrainian Policy. *Interprofessional and Family-Professional Collaboration for Inclusive Early Childhood Education and Car*e. Springer International Publishin, 2023. URL : https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-34023-9_12

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ З ЛОГОРИТМІКОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ РАННЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція». 2021. URL : https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponentdoshkilnoyi-osviti-v-ukrayini

2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: К.: Видавничий Дім «Слово», 2021. 704 с.

3. Богуш А.М. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку : навч.-метод. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2020. 392 с.

4. Кравцова І.В., Стахова Л.Л. Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення: програма. Тернопіль: Мандрівець. 2020. 80 с.

5. Луцько К.В. Домінуюча перцептивна діяльність і її вплив на формування мовлення дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць.* 2020. Вип. 16 (1). С. 173-186.

6. Марченко І.С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): навч. посіб. Київ: Слово, 2019. 312 с.

7. Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти. 2021. URL: https://mon.gov.ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-do-onovlenogo-bazovogo-komponenta-doshkilnoyi-osviti

8. Рібцун Ю.В. Теоретико-практичний базис побудови програми з корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку з особливими мовленнєвими потребами. *Grail of Science*. 2024. № 44. С. 464-471

9. Чеснокова Л.В., Золотарьова О.І. Заняття з логоритміки для дітей із вадами мовлення: посібник. Харків: Основа, 2019. 159 с.

10. Kesäläinen J., Suhonen E., Alijoki A., Sajaniemi N. Children's play behaviour, cognitive skills and vocabulary in integrated early childhood special education groups. *International Journal of Inclusive Education*. Volume 26. 2022. https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1651410.

11. Rogers S.J., Wismara L.A. Розвиток комунікації та гри у немовлят. Програма навчання ESDM, Інститут MIND, UCDavis Health. Переклад: Гутник А., Смирнова А., Жук, Ю., Балганбаєва М., Алімова Ю., Байбарза В., Дудіна Т. 2023. 58 с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

1. Миронова С.П. Нова українська школа : особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навч.-метод. посіб. Тернопіль : Астон, 2020. 176 с.

2. Рібцун Ю.В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 268 с.

3. Нова українська школа: порадник для вчителя / під заг. ред. Н.М. Бібік. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

4. Тарасун В.В., Гаврилова Н.С. Особливості навчання математики молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський, 2007. 268 с.

5. Чередніченко Н.В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб.

К. : Видавничий дім Слово, 2017. 205 с.

ЛОГОПЕДІЯ (ДИСЛАЛІЯ, ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

1. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

2. Тищенко В.В. Ієрархія фонематичних процесів в онтогенезі дитячого мовлення. Теорія та практика сучасної логопедії. Випуск № 4. К. : Актуальна освіта, 2007. С. 3–18.

3. Тичина К., Бабич Н., Линдіна Є., Ревуцька О. The impact of Playdough games on the development of oral motor skills in preschool children with childhood apraxia of speech. Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology". 2024. № 3(10). P. 51–60.

4. Федорович Л.О. Постановка звуків у вимові дітей дошкільного віку. Кременчук: Християнська Зоря, 2007. 72 с.

5. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії): навч. посіб. К.: Слово, 2009. 244 с.

6. Bowen C. Children's Speech Sound Disorders. Second edition. John Wiley & Sons. 2015. 496 с.

7. Drosos K., Papanicolaou A., Voniati L., Panayidou K., Thodi C. Auditory Processing and Speech-Sound Disorders. *Brain Sciences*. 2024. № 14(3): 291. https://doi.org/10.3390/brainsci14030291

8. Babych N., Tychyna K. Auditory gnosis dysfunctions in preschool children with severe speech disorders. *The New Educational Review*. 2021. № 64. P. 259–272.

9. Тичина К., Бабич Н., Кушнір Ю. Особливості організації логопедичної допомоги дітям із мовленнєвими труднощами в системі освіти, охорони здоров'я та соціального захисту. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2024. № 3. С. 144–161

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАГАЛЬНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

1. Логопедія : підручник / За ред. проф. М. К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

2. Соботович Є.Ф. Вибрані праці з логопедії / Укл. В.В. Тищенко, Є. Ю. Линдіна. Київ : «Видавничий дім Дмитра Бураго», 2015. 308 с.

3. Трофименко Л.І. Діагностика та корекція загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку : навч.-метод. посіб. К., 2014. 72 с.

4. Трофименко Л.І. Шляхи подолання загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку. Київ. Інститут спеціальної педагогіки, 2014. 144 с.

5. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії : навч. посіб. Київ : Видавництво «Книга-плюс». 2019. 496 с.

ЛОГОПЕДІЯ (РИНОЛАЛІЯ, ДИЗАРТРІЯ)

Ринолалія

1. Конопляста С.Ю. Ринолалія від А до Я: [монографія] Київ, 2015. 312 с.

2. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

3. Конопляста С.Ю. Психолого-педагогічні основи комплексної корекції мовленнєвого розвитку дітей з ринолалією : автореф. дис. . канд. пед. наук: 13.00.03. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2010. 46 с.

4. Мартинюк З.С. Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.

5. Howard Sara, Anette Lohmander, eds. Cleft palate speech: assessment and intervention. John Wiley and Sons. 2011. 373 p. DOI:10.1002/9781118785065

6. Southby L., Harding S., Phillips V., Wren Y., Joinson C. Speech input processing in children born with cleft palate: A systematic literature review with narrative synthesis. *Int J Lang Commun Disord.* 2021. Jul;56(4):668-693. doi: 10.1111/1460-6984.12633.

Дизартрія

1. Данілавічютє Е. А. Технологія визначення ступеня сформованості комунікативної компетентності у дітей з дизартрією. *Тези доповідей учасників Всеукраїнського онлайн марафону до Дня науки.* (м. Київ, 16-24 трав. 2022 р.) Київ, 2022. С. 26–32. URL : https://ispukr.org.ua/?p=9206#.YvEzuahBzDc

2. Галущенко В.І. Сучасний підхід до комплексного обстеження та планування корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми-дизартриками. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2011. Вип. 18. С. 34-36. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2011_18_10

3. Кисличенко В.А. Логопедичний супровід сім'ї дитини з дизартричними розладами. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 5(2). С. 142-152.

4. Конопляста С.Ю., Синиця А.О. Дизартрія у систематиці мовленнєвих порушень (сучасний погляд). *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки : реалії та перспективи* : збірник наукових праць. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2019. С.111–116.

5. Кравець В. М. Корекція дизартричних порушень у дітей з ДЦП. *Логопед*. Київ: Основа, 2018. №4. С. 2-5.

6. Логопедія: підручник / За ред. проф. М. К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. К., 2019. 856 с.

7. Хрестоматія з логопедії. Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія / за ред. М. К. Шеремет, І. М. Мартиненко. Київ, 2008. 380 с.

ЛОГОПЕДІЯ (АЛАЛІЯ)

1. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

2. Методичні рекомендації для Інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООР та рівнів підтримки в освітньому процесі / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 200 с. URL : https://ispukr.org.ua/?page_id=8429

3. Пахомова Н.Г., Баранець І.В. Особистісний потенціал дитини старшого дошкільного віку із моторною алалією: психологічні особливості розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2020. 4(89). С. 75 − 87.

4. Трофименко Л.І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. К., 2023. 180 с.

5. Трофименко Л.І. Специфіка надання освітніх послуг дітям з алалією. *Матеріали VIII Міжнародного конгресу зі спеціальної педагогіки та психології «Освіта осіб з особливими потребами: виклики воєнного часу»*. (Київ, 19-20 жовтня 2022 року). 2022. С. 299 – 304.

6. Akramova K., Begimova I. Correction-pedagogical methods of speech development of motor alalic children. *Web of Scientist: International Scientific Research Journal*. 2022. Volume 10. P. 661–666.

7. Pakhomova N. G., Baranets I. V., Pakhomova V. A., Scherban O. A., & Boryak O. V.A. Comprehensive approach to overcoming motor alalia in children of senior preschool age. *Svit Medytsyny ta Biolohiyi*. 1 (75). 2021. С. 125–129.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАЇКАННЯ, ПОРУШЕННЯ ТЕМПО-РИТМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ)

1. Горопашна Ю. Формування плавного мовлення у дітей молодшого шкільного віку із заїканням засобами психологічного тренінгу / Ю. Горопашна, І. Омельченко, Л. Федорович: Методичні рекомендації. Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка, 2009. 96 с.

2. Кондратенко В., Ломоносов В. Заїкання: Феноменологія та основні напрями реабілітації: навч. посіб. К., 2006. 70 с.

3. Конопляста С.Ю., Морозова Т.С. Подолання заїкування у юнаків: навч.-метод. посіб. К., 2004. 115 с.

4. Козинець О., Корнєв С. Психофізіологічні та соціолінгвістичні фактори заїкання. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2024. №1. С. 254-262.

5. Кондратенко В., Ломоносов В. Комплексний підхід до подолання заїкання у підлітків: навч. посіб. 2021. КНТ. 152 с.

6. Літовченко О.В. Заїкання у дітей: профілактика і корекція: навч. посіб. Одеса : Видавництво. ТОВ Лерадрук, 2021. 248 с.

7. Луцько К.В. Домінуюча перцептивна діяльність і її вплив на формування мовлення дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки):* 2020. Вип. 16(1). С. 173-186.

8. Рібцун Ю.В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.- метод. посіб. К.: ФОП Цибульська В.О., 2023. 272 с.

9. Рібцун Ю.В., Майчук О.Є. Логоритміка як засіб діагностики заїкання у дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки: теорія та практика,* 2024. №1. С. 34-43.

10. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії: навч. посіб. К. : Видавництво "Книга-плюс", 2019. 496 с.

11. Anderson T., Harasym J., Henriette W. Langdon, Tellis G. Dialogue without barriers. A comprehensive approach to dealing with stuttering. Agere Aude Foundation for Knowledge and Social Dialogue. First edition, Chorzów 2023. 454 p.

12. Pierpaolo Busan. Developmental stuttering and the role of the supplementary motor cortex. *Journal of Fluency Disorders*. 2020. Volume 64, 105763. https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2020.105763.

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (дислексія, дисграфія)

1. Данілавічютє Е. Категорії (типологія) освітніх труднощів. Критерії визначення навчальних труднощів. Функціонально-мовленнєві труднощі. *Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі. /* Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О., Данілавічютє Е.А. та ін. 2022 р. Київ, 2021. *Головна | Міністерство освіти і науки України*. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2021/12/31/Metod.rekom.dlya.IRTS.31.12.pdf

2. Данілавічютє Е. Психолінгвістична технологія діагностики і подолання фонемографічних помилок у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення :* навч.-метод. посібник. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. С. 468-589

3. Ільяна В. Психолінгвістична технологія діагностики і подолання порушень читання у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення :* навч.-метод. посіб. / Е. Данілавічютє та ін. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. С. 282-465.

4. Мартинюк З. Психолінгвістична технологія діагностики і подолання дизорфографічних помилок у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями*

мовлення : навч.-метод. посіб. / Е. Данілавічютє та ін. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. С. 591-696.

5. Рібцун Ю.В. Нейрофізіологічні аспекти порушень писемного мовлення у молодших школярів із заїканням. In *Current issues of science, prospects and challenges: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 3), June 10, 2022* (Vol. 3, pp. 20-23). European Scientific Platform. 2022.

6. Свириденко Г.В. Дискалькулія учнів початкових класів з порушеннями мовлення як психолого-педагогічна проблема. *Inclusion and Diversity*. 2024. №3. С. 72-76. URL : https://journals.spu.sumy.ua/index.php/inclusion/article/view/211

7. Трофименко Л., Ільяна В. Вивчення особливостей писемного мовлення молодших школярів з алалією. *InterConf*. 2021. С. 69-80. URL : https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/13618/12471

8. Potter C. Multivariate Treatment of Dyslexia, Dysgraphia and Dyscalculia. IntechOpen. 2023. doi: 10.5772/intechopen.110287

ЛОГОПЕДІЯ (НАБУТІ РОЗЛАДИ МОВЛЕННЯ ТА КОМУНІКАЦІЇ)

1. Афазія : навч.-метод. посібн. для здобувачів освіти спеціальності Дошкільна освіта, Спеціальна освіта / уклад. : І.В. Самойлова, О.А. Тельна. Харків, 2021. 156 с.

2. Бабич Н.М. Мовленнєві дисфункції у військових з наслідками ЧМТ: огляд літератури. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 42 (8). С. 46–58.

3. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

4. Лопатинська Н.А., Мельник В.М. Психолого-логопедичний супровід військовослужбовців в системі реабілітації після отриманих бойових травм. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія.* 2024. № 35 (74). С. 89–94.

5. Лянна О.В. Відновлення мовленнєвого спілкування при афазії у осіб післяінсультного стану : дис. канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2018. 269 с.

6. Лопатинська Н.А. Неврологічні основи логопедії. Курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Київ, 2017. 152 с.

7. Сизоненко В., Кравченко А. Теоретичні основи вивчення питання подолання афазії. *Актуальні проблеми спеціальної педагогіки, психології та фізичної терапії* : матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Суми, 29 травня 2024 р.). Суми : ФОП Цьома С. П., 2024. С.120–124.

8. Соботович Є.Ф. Вибрані праці з логопедії / Укл. В. В. Тищенко, Є. Ю. Линдіна. Київ, 2015. 308 с.

9. Форостян О.І., Коренюк О.В. Корекція мовлення при афазії. *Проблеми реабілітації:* Збірник наукових праць (за матеріалами науково-практичної конференції). Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2024. С. 117–120.

10.Шеремет М.К., Боряк О.В. Неврологічні основи логопедії: навч. посіб. Суми, 2016. 252 с.

ФОНОПЕДІЯ З ТРЕНІНГОМ ЕМІСІЇ ГОЛОСУ ЛОГОПЕДА

1. Боярчук О.Д. Анатомія, фізіологія и патологія органів слуху та мови : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ: Альма-матер, 2008. 175 с.

2. Лайко А.А., Гавриленко Ю.В., Осадча Т.М. Порушення голосу органічного генезу у дітей. Журн. вушних, носових і горлових хвороб, 2013. №3. С. 159.

3. Ромась О.Ю. Алгоритм обстежень хворих з порушеннями голосу. *Логопедія.* 2011. № 1. С. 63-67.

4. Ромась О.Ю. Органічні дисфонії: етіологія, особливості перебігу та реабілітації. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Актуальні проблеми логопедії*. 2011. С. 216-221.

5. Шидловська Т.А. Функціональні порушення голосу. К.: Логос 2011. 523 с.

6. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії : навч. посіб. К. : Видавництво "Книга-плюс", 2019. 496 с.

7. Classification manual for voice disorders–I / editors, Katherine Verdolini, Clark A. Rosen, Ryan C. Branski ; contributing authors, Moya L. Andrews [et al.]. *Lawrence Erlbaum Associates*, Inc., Publishers, 2006. 284 p.

8. Jurewicz M. Emisja głosu. *Materiały dydaktyczne dla słuchaczy Studiów Podyplomowych dla Nauczycieli Przedmiotów Zawodowych.* Warszawska, 2009. 55 p.

9. Naqvi Y, Gupta V. Functional Voice Disorders. 2023 Apr 28. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan.